

Angelika Pawlaczyk

DOI 10.15290/sw.2019.19.25

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wydział Humanistyczny

Katedra Języków Słowiańskich

tel.: +48 512269588

e-mail: a_pawlaczyk@wp.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4629-8952>

Koncept *młodość* w utworach poetyckich staroobrzędowców z regionu augustowskiego

Słowa kluczowe: koncept *młodość*, utwory poetyckie, staroobrzędowcy, dwujęzyczność

1. Wprowadzenie

Informacji zarówno o otaczającym świecie, jak i wartościach, które wyznawane są przez daną społeczność dostarcza nam język, w którym „utrwalony jest nie tylko opis postrzeganego świata, ale też zespół sądów orzekających o jego cechach i sposobach istnienia” [Kąś 2006, 101]. Językowy obraz świata jest przedmiotem badań wielu polskich i zagranicznych badaczy. Anna Brodecka zauważa, że fragmentem językowego obrazu świata jest koncept, który odzwierciedla m.in. świadomość językową jednostek lub przedstawicieli określonej grupy społecznej czy środowiska [Brodecka 2011: 14].

Analiza twórczości staroobrzędowców¹ mieszkających w północno-wschodniej części Polski pozwala na przedstawienie fragmentu językowego obrazu *młodości* utrwalonego nie tylko w świadomości samych jej autorów, ale również mieszkańców starowierskiej wsi położonej w regionie augustow-

¹ Staroobrzędowcy, czyli grupa wyznaniowa powstała w wyniku rozłamu w Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej [Iwaniec 1977: 22]. W Polsce zamieszkują oni trzy ośrodki: suwalski, mazurski i augustowski [Grek-Pabisowa 1999, 38].

skim, tj. Gabowych Grądów. Zamieszkujący ją staroobrzędowcy jeszcze kilkadziesiąt lat temu pozostawali w izolacji od polskojęzycznego otoczenia, co sprzyjało zachowaniu wyznania, obyczajów, tradycyjnego modelu życia oraz rosyjskiej gwary:

До тех пор, пока общение с польскоязычным окружением не было интенсивным и ограничивалось временем учёбы в начальной школе (в зависимости от условий: 4 до 7 лет) и редкими контактами с администрацией, средневеликорусский диалект сохранял не затронутой свою грамматику и большую часть лексики [Глушковски 2014, 89].

Niniejszy artykuł stanowi próbę rekonstrukcji konceptu *młodość* zawierających informacje na temat jednego z najczęściej pojawiającego się we wspomnieniach staroobrzędowców okresu życia. Materiał językowy stanowią utwory poetyckie dwóch starowierek – siostr, które lata swojej młodości spędziły w Gabowych Grądach. Jest to jedyna twórczość powstająca w danej społeczności. Teksty uznawane są za unikalne, ponieważ z jednej strony dostarczają informacji na temat historii, kultury i tradycji mieszkających w Polsce staroobrzędowców oraz losów wsi i poszczególnych jej mieszkańców, z drugiej zaś – pozwalają na zapoznanie się z samodzielnie wypracowanym systemem zapisu rosyjskiej gwary, która funkcjonowała dotąd prawie wyłącznie w formie ustnej [zob. Павлячик 2017]. Oprócz tego materiał ten może dostarczać odbiorcom wiedzy na temat wizji świata danej grupy społecznej [Kubera 2015, 50]. W związku z tym dokumenty osobiste² dwóch miejscowych poetek stanowią ważne źródło wiedzy na temat opisywanych zjawisk i okresów życia, czyli w tym przypadku młodości, ponieważ „znając znaczenia i wartości pojedynczych ludzi, można wnioskować na temat grup i zbiorowości społecznych, do których oni należą” [Kubera 2015, 47]. Dla potwierdzenia słuszności tego twierdzenia w niniejszym artykule autorka przywołuje dodatkowo fragmenty wypowiedzi przedstawicieli starszego pokolenia staroobrzędowców mieszkających w Gabowych Grądach nagranych podczas odbywającej się w 2017 r. ekspedycji dialektologicznej.

2. Koncept *młodość* w twórczości staroobrzędowców

Zgodnie z definicją *Słownika języka polskiego* młodość rozumiana jest jako: 1) „okres życia zawarty między dzieciństwem a wiekiem dojrzałym”,

² Dokumenty osobiste rozumiane są za Jackiem Leońskim jako „pamiętniki, listy, wspomnienia, relacje, dzienniki, wypowiedzi na określone tematy czy historie mówione lub inaczej wywiady narracyjne” [Leoński 1995: 31–32].

2) „zespół cech i zachowań właściwych temu okresowi”, 3) „wczesna faza rozwoju czegoś”³. Z kolei w *Słowniku języka rosyjskiego* (oryg. *Словарь русского языка*) występuje ona w znaczeniu „Возраст от отрочества до зрелых лет” [Ожегов 1983: 300]. W niniejszym artykule *młodość* rozumiana będzie jako okres życia i zespół charakterystycznych dla niego cech oraz zachowań.

Ciekawej próby rekonstrukcji konceptów wieku dokonała A. Brodeczka. W swoim artykule zaprezentowała ona wyniki analizy trzech leksemów, tj. *dzieciństwa*, *młodości* i *starości*, które potraktowane zostały przez badaczkę jako „słowa-bodźce”:

Wybrane koncepty wieku określono kluczowymi słowami *Дzieciństwo* (*Детство*), *Młodość* (*Юность*, *Молодость*) i *Starość* (*Старость*). Te właśnie leksemy posłużyły jako słowa-bodźce wywołujące skojarzenia werbalne, które stały się przedmiotem opisu w niniejszym artykule. Materiał zaczerpnięto z elektronicznej wersji „Rosyjskiego słownika asocjacyjnego” [Brodeczka 2011: 15].

W twórczości staroobrzędowców koncept *młodość* reprezentowany jest głównie przez leksem *моладась* (*маладась*) oraz połączenie *маладые гада* (*маладые годы*):

- *Ето есь моладась, а им Бох прастиць*⁴
- *Всё што хочеш, разым маладась наша / Какая ана харошая*
- *И вспоминаем наши, маладые гада / Как была весила тогда!*
- *Хорошие годы, добрые годы, маладые годы*

Warto zwrócić uwagę na występujące obok nich określenia *харошая* (*хорошие*), *добрые* oraz zaimek *наша*. Mają one wyraźnie wartościujący charakter. Poprzez ich użycie podkreślane jest znaczenie oraz pozytywny stosunek do opisywanego okresu życia.

Miejscowe poetki pisząc o przeszłości zwracają uwagę na pozytywne aspekty młodości. Uczucie szczęścia i radość wyrażone są w tekstach za pomocą różnych części mowy:

– rzeczowników *radość*, *szczęście*:

- *Все в сагласю сабырались на поляночке сваей / Так, ета была радась, счастье, встretiца скарей*

– czasownika *śmiać się*:

- *А Мы Вiegajem śmiejomсja, i Wsie Mokryje / Garast Fajna Bośińkoti Вiegać*

³ sjp.pwn.pl/sjp/m/%C5%82odo%C5%9B%C4%87;2483955 [data dostępu: 22.12.2018 r.].

⁴ Zapis zgodny z oryginałem.

- *Как была нам весила, смеялись, бо ктота завалился*
 - *Все смеялись да упаду, Все всему и были рады*
- przymiotnika *wesoły*:
- *КАКОЖЕ БЫЛА WRIEMIA, WISIOŁAJE, CZTO, JEŚĆ CZTO, WSPAMINAC*
- przysłówka *wesoło*:
- *Kagdata Wiesiła Była, Guliali i Piel*
 - *Хоть может недастатки были / но весила жили*
 - *И вспоминаем наши маладые гада / Как была весила тогда*
- przysłówka *przyjaźnie*:
- *Былы Слычаć Nasze Śпiewу, Echo Nioso! / Wszyscy Razem, Przyjaźnie i Wesoło*
 - *Kak była vesila i Družna*

Jak wynika z powyższych przykładów okres młodości kojarzony jest z radością, szczęściem, serdecznością i posłuszeństwem. Oprócz tego wywołuje on szereg asocjacji związanych z ogromem pracy na wsi (np. *Всякий знал, большой и мал / Работу всю свою выполнял*; *I Żyli Trudzilis My Wsie*), ważnymi miejscami w Gabowych Grądach, obowiązkami, które dawniej wypełniać musieli jej nastoletni mieszkańcy, ale i z beztroską młodzięczych lat – różnymi zabawami i charakterystycznymi rozrywkami.

Pierwszą grupę asocjacji stanowią miejsca. Do najczęściej opisywanych przez autorki należy rodzinny dom:

- *Так была в деревне, в нашем доме*
- *Люблю Свою Деревню / И Речку и Луга / И Домик Наш Отцовский / Скамейку у Ажна*
- *Когда Живут Отец и Мама / Тогда, Уют и Тепло / И Радасьт и Щасье, Од Сердца Дано / Вот что Значит Радительский Дом!*

Analizując wiersze zauważyć można, że stanowi on ważny i często podejmowany przez starowierki motyw. Jego opisom poświęca się w twórczości wiele miejsca, co może mieć związek ze wcześniejszą izolacją społeczności oraz odbywającymi się we wsi obrzędami (np. chrzest w rzece). Bogate opisy „małej ojczyzny” kojarzącej się z sielanką i szczęściem stanowią ważną część głównie ze względu na osobisty, wspomnieniowy ich charakter. Miejscowe poetki poprzez tego typu opisy pragną wyrazić swoje przywiązanie do rodzinnego domu oraz wsi, którą niegdyś musiały opuścić.

Wspomnienia dotyczące lat młodości oscylują również wokół miejsc. W utworach poetyckich do najczęściej pojawiających się należą:

– polana:

- *Мату polankę за nią не плачимы / I kiedy tylko chcemy to się бавимы*

- *Cała Rozrywka Nasza, Była na Polance! / Z Sąsiednich Wsi Przyjeżdżali, O czym, Teraz Wspominamy*
- *Kagda My Byli Maładymi / To Na Polanoczku Chadzili*
- *На полянке все собрались / Вся деревня собралась / Девки ходят хороводы / Как и всегда в прошедшие годы*

– las:

- *Nie Mówiąc Już o Polance, Którą Las Otaczał / Z Opowiadań Starszego Pokolenia / Nasze Tradycje Wzbogacał*
- *Лес, Ты Наш Всегда Радной / Ты, Всегда Нам Дарагой*
- *До вечерни пошумели / И весь лес развеселили*

– rzeka:

- *I Kamyszam zarasta nasza Netta rieka / My biegali kupatca, w garia-czyje dni*
- **РЕЧКА, РЕЧЕНЬКА, ТЫ С НАМИ НА ВСЕГДА**
- *Речка наша небольшая / В жаркий день нам дорогая*

Miejsca te mają dla mieszkańców Gabowych Grądów dużą wartość osobistą i sentymentalną. Polanka i las, które obecnie nie wywołują u młodzieży żadnych skojarzeń jeszcze kilkanaście lat temu były głównym miejscem spotkań i zabaw, a także pierwszych miłości i rozczarowań. Obecnie ich odpowiednikiem stała się świetlica znajdująca się w sąsiedniej wsi. Z kolei rzeka, która nadal przepływa przez wieś była z jednej strony traktowana jako kąpielisko, a z drugiej jako miejsce sentymentalne – związane z religią i obrzędkiem chrztu:

И СТАЛА НАША НЕТТА КАК В ЕРОСАЛИМЕ ИОРДАН / КРЕСЬТИЛИСЬ В НЕЙ, ТАК МНОГА, И ЭТО, НЕ, АБМАН / И КАК, НЕ ДАРАЖИТЬ, НЕ, РАДОВАТЦА НАМ / ТАК БЛИЗЕНЬКА ПЛЫВИОШ ТЫ, НАШ ИОРДАН / СЛАВА ТЕМ, КТО КРЕСЬТИТЦА В ВАДЕ (fragment wiersza РЕЧКА, РЕЧЕНЬКА, ТЫ С НАМИ НА ВСЕГДА)

Wspomnienia młodości oscylują również wokół pracy. W utworach przedstawione zostały opisy, w których mowa jest o niej ogólnie:

- *Работу всю свою выпалнял*
- *Всем катаца азота, но знали то: что дома есть работа*
- *Мы работы не боялись / Во всяком деле мы справлялись*
- *Мы во всем родителям помагали*

oraz takie, w których autorki wspominają konkretne obowiązki i powierzane młodzieży zadania. Wśród nich wyróżnić można:

– prace polowe związane głównie z uprawą roślin:

- *LON SIEILI, NA GARIE KALINA*
- *И поют и сеят лён девчата*

- *Всё в ручную была сделана / И в пару и скошена и сvezина / И пассажена*
- *В тех трех деревнях старообрядцы живут / Пашут, сеят, пилят и песни поют*

– prace gospodarcze związane głównie z hodowlą zwierząt:

- *Дров нарезать нанасить, и каров напаить*
- *Кто коров пас, кто жито косил*
- *В, САДУ, КАГДА КАРОВ, Я ПАСЛА, ВСЕГДА ГНИОЗДУШКИ ИСКАЛА, И БЫЛА МНЕ ГАРАСТ ИНТИРЕСНА*

Przykłady pokazują, że młodość kojarzona jest przez староobrzędowców nie tylko z okresem beztroski, ale i ogromem pracy na wsi, co ma związek z tym, że dawniej utrzymywano się prawie wyłącznie z pracy na gospodarstwie oraz w otaczającym wieś lesie.

Starsze pokolenie mieszkańców Gabowych Grądów łączy nie tylko ogromne poczucie przynależności do „małej ojczyzny”, ale również silne więzi emocjonalne i przywiązanie wynikające ze wspólnie spędzanego czasu zarówno podczas pracy, jak i odpoczynku. W związku z tym koncept *młodość* można odnieść także do sposobów spędzania czasu wolnego oraz młodzieżowych zabaw i rozrywk. Wśród licznych asocjacji w utworach poetyckich pojawiają się takie, które wyrażone są rzeczownikami lub czasownikami. Do pierwszej grupy, czyli sposobów spędzania wolnego czasu zaliczane są:

– zabawy wyrażone rzeczownikiem *вечеринка*:

- *Wieczerinki czto wieczер byli*
- *Хоть и наработавши, но на вечерунку хочется*
- *Зимой, Па Очереди В Каждом Дому Вечеринки Были*
- *Каждый вечер молодые собирались / На вечеринках с Петром мы встречались*

– śpiewy wyrażone czasownikiem *петь*:

- *Pieli tak czto daleko была слыхаć*
- *Kagdata Wiesila Byla, Guliali i Pieli*
- *Пели прекрасно много ребят*
- *Всё Мы Помним, Куда Ишли, И что Тварили / Как Сабирались, И Песни Мы Пели*

– spaceru wyrażone czasownikiem *гулять*:

- *Молодеж гуляет в зеленом саду*
- *Выйду я на реченьку взгляну на село / Все люди гуляют и мне весело*

– tańce wyrażone czasownikiem *танцевать*:

- *Какая Была Влагадать / Пиеśni Пиеć i Таісеваć*

Kolejną grupę stanowią zabawy, które co ważne – są znane wyłącz-

nie starszemu pokoleniu (jak pisze jedna z autorek: *Игры всякие бывали когда-то*). Wśród nich odnaleźć można takie rozrywki jak: krużała (*И кружалу сделали ребята / На лоночке средней / Кто хочет покататься наперед?*), klukuszki (*В осинках мы все прятались / Когда в клюкушки играли*), fanty (*То песни наём то в фанты играем*), kulig (*Вот уже санки прителули, сели все ну и кулик!*). Jednak w wierszach mamy do czynienia z samym nazewnictwem; nie ma żadnego wyjaśnienia na czym polegały i jakie były zasady poszczególnych zabaw.

Warto zwrócić jeszcze uwagę na pojawiającą się w wierszach opozycję młodość dawniej-młodość obecnie. W twórczości starowierek zawsze pozytywnie wartościowana jest przeszłość, czyli wspomnienia okresu młodości starszego pokolenia:

• *КАКОЖЕ БЫЛА WPIEMIA, WISIOŁAJE, CZTO, JEŚĆ CZTO, WSPAMINAĆ: NO, NI KAGDA, NIE WIERNIOTCA. PROSZŁAJE, NAZAD*

• *Как была весела и дружна / Как была красива!*

• *Помним, Вспаминаем, и Смеёмся / Инагда и Заплачем, Но Не Паддаёмся! / Нада Нам Держатца Бо Хуже Будет / Как Мы Бы не Старались, Не Астановим, Время*

Z kolei utwory poświęcone czasom obecnym mają z reguły negatywne konotacje:

• *Razbieżałaś, Pa Świewtu Maładzioż (...) Komputer, Internet, Tablet, To Ich Udoskonala*

• *Czto s Naszymi Wnukami Budzit? / Internety Laptopy Wiǳdzie*

• *Звон ударил – и умоклли / И в вечерню все пошли / А теперь молодеж в вечерню не ходит / Все на гостиницу стоят как столбы / Не хотят они Богу молиться / Они думают как-бы скорее водки напиться*

Powyższe przykłady potwierdzają, że wyraźnie pozytywny charakter mają wspomnienia młodości starszego pokolenia, a gdy mowa jest o zachowaniu współczesnej młodzieży wtedy pojawia się obawa i strach przed tym, co przyniesie przyszłość. Wynika to ze zmian, do których doszło w ich społeczności. Wśród nich jedna z autorek utworów wymienia m.in. brak znajomości rosyjskiej gwary, zawieranie małżeństw mieszanych, nie przestrzeganie postów:

В своих поэтических произведениях женщина упоминала также об изменениях, произошедших в её общине, сосредоточиваясь, главным образом, на представителях молодого поколения, которые сегодня не хотят говорить «по-своему», т.е. не используют русский говор при общении со старшим поколением или другими членами общины. Кроме того не соблюдают по-

стов, вступают в браки с иноверцами и не участвуют в службах в моленной. По мнению староверки, все эти перемены – следствие цивилизации и влияния других культур, в том числе польского окружения, на их культурную и духовную жизнь (Pawlaczyk 2017, 56–57).

3. Koncept *młodość* w wypowiedziach staroobrzędowców

Jak wynika z analizy twórczości staroobrzędowców – pozytywnie wartościowany jest okres młodości przedstawicieli starszego pokolenia. Podobne wnioski można wysnuć analizując wypowiedzi informatorów, które nagrane zostały podczas jednej z odbywających się ekspedycji dialektologicznych do Gabowych Grądów. Mieszkańcy wsi zapytani zostali m.in. o to, z czym kojarzy się im młodość. Wśród odpowiedzi odnaleźć można fragmenty dotyczące:

– ważnych miejsc:

- *Zawsze spotykaliśmy się na tej polance. Sialiśmy len. Zawsze było wesolo. Tam wszyscy się zbierali. Przeważnie już po południu, po porannej mszy. To zawsze tam na polankę chodziliśmy. Ten len sialiśmy. Tam młodzi i starsi; wszyscy. A potem znowu się bawiliśmy, tańczyliśmy tam (...) a już jak dzwon zadzwonił do wieczerni wszyscy z tej polanki szliśmy do molenny. Ale tam zawsze, zawsze było pełno. Całą wiosnę, lato to całe to zajście było. W żadnej świetlicy tylko na tej polanie. Młodzież i starsi⁵*
- *Te nasze młodsze pokolenia już potem... Te starsze pokolenie chodziło, a już potem te młodsze tak już mniej chodzili na te polankę*

– pracy i obowiązków:

- *Jak podrosłam to ze mną były tylko krowy. (...) A jak upalne lata były to wstawalam o drugiej, bo już o wpół do ósmej były w domu krowy. Od bąków i tych ślepaków musieliśmy... stać. A teraz nie ma. Ani bąków, ani ślepaków (...) A wtedy trzeba było przeganiać⁶*

⁵ Oryg. *Zawsze się spotykali na tej polance. Sieli len. Zawsze wesolo było. Tam wszystkie się zbierali. Przeważnie już po południu, po msze tej ranniej msze. To zawsze tam szli na polanki. Ten len sieli. Tam młode i starsze; wszystko. A potem znowu się bawili, się bawili, tańczyli tam (...) a już jak zwon zadzwonił do wieczerni wszystkie z tej polanki poszli do molenny. Ale tam zawsze, zawsze było pełno. Wiosna cała, lato to całe to zajście było. Ni świetlicy nigdzie tylko na tej polanie. Młodzież i starsze.*

⁶ Oryg. *Kak ja padrosła to sa mnoj byli tolka karowy. (...) A kak żarkije lieta byli to ja wstawala o drugiej, bo już wpół do ósmej byli w domu krowy. Od bąków i tych ślepaków musieli... stajać. A teraz nie ma. Ni bąków ni ślepaków (...) A wtedy nada była prziganiać.*

– zabaw i rozrywek:

- *Ach, polanka... Co niedziela zabawa. Co niedziela. Polanka, korowody i zabawy*⁷
- *Takie gry jak... klukuszki. W klukuszki... To chowaliśmy się i trzeba było szukać. To klukuszki*⁸

– zmian:

- *Młodzież zawsze się tam bawiła. Len siała. I siali, siali biały len (...) Tam na tej polanie wszystko było. Teraz mamy świetlice. Tylko młodzieży nie ma. Kiedyś było więcej młodzieży, a teraz się wykruszyli. Starzy, sami emeryci, renciści mieszkają we wiosce. Świetlica jest, szkoła była, a teraz tej szkoły nie ma*⁹
- *Była i jest ta polanka, ale teraz to już zarasta. Nie ma tam komu tańczyć i śpiewać, i zbierać się (...) Nikt nie chodzi. Teraz tylko w świetlicy. A o polanie zapomnieli. Ale teraz prawie nie ma młodzieży. Gdzieś tylko... nie wiem gdzie ta młodzież. Co mądrzejsi to się porozchodzili: to po szkołach, to gdzieś tam... do pracy. A tu we wiosce tylko zostali tacy sami... chłopaki do wzięcia*¹⁰

Fragmenty wypowiedzi mieszkańców wsi Gabowe Grądy potwierdzają, że obraz młodości przedstawiony w twórczości staroobrzędowców jest zbliżony do tego, który funkcjonuje w świadomości starszego pokolenia.

Anna Brodecka zauważa, że „obraz młodości często podlega poetyzacji i idealizacji w literaturze i kulturze. Również wpływ czasu wzmacnia pozytywne konotacje związane z dzieciństwem i młodością w mentalności użytkowników języka” (Brodecka 2011, 18). Podobne wnioski można wysnuć analizując twórczość „polskich” staroobrzędowców.

⁷ Oryg. *Ай полянка... Что воскресенье забава. Что воскресенье. Полянка, короводы и забавы.*

⁸ Oryg. *Эти меньшие игры как... в клокушки говорили. В клокушки... то ховались и искать надо было. То клокушки.*

⁹ Oryg. *Młodzież zawsze się tam bawili. Len sieili. I sieili, i sieili biały len (...) Tam wszystko na tej polanie było. Teraz maim świetlicę. Tylko młodzieży nie ma. Kiedyś było więcej młodzieży, a teraz się wykruszyli. Stare, same emeryty, rencisty mieszkają w wiosce. Świetlica jest, szkoła była, a teraz tej szkoły nie ma.*

¹⁰ Oryg. *Była i jest ta polanka, ale teraz to już zarasta. Nie ma tam komu tam tańczyć i śpiewać, i się zbierać (...) Nikt nie chodzi. Teraz tylko to kto to w świetlicy. A o polanie zapomnieli. Ali nie ma teraz młodzieży prawie. Gdzieś tylko... nie wiem gdzie ta młodzież. Co mądrzejsze to się rozeszli: to po szkołach, to gdzieś tam... do pracy. A tu w wiosce tylko takie zostali same... chłopaki do wzięcia.*

4. Podsumowanie

Na podstawie zgromadzonego materiału można zauważyć, że młodość jest jednym z najczęściej pojawiających się i najlepiej wspominanych przez staroobrzędowców okresów życia. Młodzieńcze lata kojarzone są przede wszystkim z radością, szczęściem i beztrąską. U przedstawicieli starszego pokolenia wywołują one dodatkowo szereg asocjacji związanych z ogromem pracy na wsi oraz obowiązkami, które musiał każdy z nich wypełniać. Jednak nawet w tego typu wspomnieniach nie odnajduje się negatywnych konotacji.

Pozytywne wartościowanie okresu młodości wynika przede wszystkim z sentymentu do czasów minionych, czyli okresu spędzonego w rodzinnym domu i na wsi, która pozostawała przez wiele lat w izolacji od polskojęzycznego otoczenia. Negatywny wizerunek młodości zaprezentowany został w odniesieniu do obecnej sytuacji, tj. poczynąń młodszego pokolenia. Dawne miejsca spotkań młodzieży, sposoby spędzania przez nich czasu wolnego czy rozrywki mają niewiele wspólnego ze współczesnymi.

Przedstawiciele starszego pokolenia staroobrzędowców często podkreślają, że wszystko się zmieniło: począwszy od miejsc, poprzez obowiązki, wykonywane prace, kończąc na rozrywkach i zabawach. Pozytywna ocena przeszłości, wyraźna nostalgia i częste wracanie wspomnieniami do lat młodości świadczą o tym, że okres ten jest jednym z najbardziej utrwalonych w pamięci starowerskiej społeczności.

Literatura

- Brodecka A., 2011, *Koncepty Dzieciństwo, Młodość i Starość w Rosyjskim słowniku asocjacyjnym*, „Folia Linguistica Rossica” 7, s. 14–19.
- Grek-Pabisowa I., 1999, *Niektóre wiadomości o starowierach zamieszkałych na terenie Polski*, [w:] *Staroobrzędowcy: szkice z historii, języka, obyczajów*, red. I. Grek-Pabisowa, Warszawa, s. 35–51.
- Iwaniec E., 1977, *Z dziejów staroobrzędowców na ziemiach polskich XVII-XX w.*, Warszawa.
- Kąs J., 2006, *Wizerunek mężczyzny i kobiety w tradycyjnej społeczności wiejskiej (na materiale gwar orawskich)*, [w:] *Rozmaitości językowe ofiarowane prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu z okazji Jego jubileuszu*, red. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska, Kraków, s. 101–109.
- Kubera J., 2015, *Powieść autobiograficzna jako dokument osobisty i podobny do pamiętników konkursowych materiał badań socjologicznych*, „Studia Humanistyczne AGH” 14 (1), s. 45–61.

- Leoński J., 1995, *Historia wykorzystywania dokumentów osobistych w socjologii*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 2, s. 123–128.
- Małecki Ł., 2013, *Kognitywny model konceptu strach w języku ukraińskim*, „Studia Ukrainica Posnaniensia” 1, s. 131–138.
- Głuśkowski M., 2014, *Osobennosti âzyka srednego pokoleniâ staroobrâdcev suval'skogo i avgustovskogo regionov*, [w:] *Staroobrzedowcy za granicâ 2: Historia, religia, język, kultura*, red. D. Paško-Koneczniak, M. Ziółkowska-Mówka, S. Grzybowski, M. Głuszkowski, Toruń, s. 89–98. [Глушковски М., 2014, *Особенности языка среднего поколения старообрядцев сувальского и августовского регионов*, [w:] *Staroobrzedowcy za granicâ 2: Historia, religia, język, kultura*, red. D. Paško-Koneczniak, M. Ziółkowska-Mówka, S. Grzybowski, M. Głuszkowski, Toruń, s. 89–98.]
- Ožegov S. I., 1983, *Slovar' russkogo âzyka*, Moskva. [Ожегов С. И., 1983, *Словарь русского языка*, Москва.]
- Pawlaczyk A., 2017, „*A teper' vse po-drugomu...*” – *čto izmenilos' v žizni staroobrâdcev? (na primere poëtičeskikh proizvedenij staroverki staršego pokoleniâ avgustovskogo regiona)*, „Emigrantologia Słowian” 3, s. 55–63. [Pawlaczyk A., 2017, „*А теперь всё по-другому...*” – *что изменилось в жизни старообрядцев? (на примере поэтических произведений староверки старшего поколения августовского региона)*, „Emigrantologia Słowian” 3, s. 55–63.]
- Pavláčik A., 2017, *Kak pišut starovery (na primere poëtičeskikh proizvedenij staroverki staršego pokoleniâ avgustovskogo regiona)*, [w:] *Współczesne badania nad językiem rosyjskim*, red. K. Dembska, D. Paško-Koneczniak, Toruń, s. 269–279. [Павлячик А., 2017, *Как пишут староверы (на примере поэтических произведений староверки старшего поколения августовского региона)*, [w:] *Współczesne badania nad językiem rosyjskim*, red. K. Dembska, D. Paško-Koneczniak, Toruń, s. 269–279.]

THE CONCEPT *YOUTH* IN THE OLD BELIEVERS' POETRY
FROM AUGUSTOW REGION

S U M M A R Y

Key words: the concept youth, poetry, the Old Believers', bilingualism

The Old Believer's in Poland live in three regions: Augustów, Suwałki and the Mazurian Lakeside. In one of them (the Augustow region) there are people, who have developed their own system of transcription of the Russian dialect to create their memorable texts. Nowadays it is the only literature in the Old Believers' community. This specific kind of poetry is a very important source of knowledge about history, culture and traditions minority group. Because of the specific self-made system of transcripion and themes related to the local community, the poems unique.

Moreover, they are also interesting because of their thematic diversity, containing many popular folk topics. One of them is the theme of youth. The concept of “youth” evokes many associations among the representatives of the older generation. The local poets writing about the past rely on their own observations and present only its positive aspects.